

Raport „POLSKA 2050”

Celem Raportu jest analiza warunków oraz niezbędnych przedsięwzięć dla zminimalizowania dystansu cywilizacyjnego Polski w stosunku do rozwiniętych państw Unii Europejskiej.

Punktem wyjścia były dwa twierdzenia:

1. Wzrost gospodarczy nie przekłada się automatycznie na postęp cywilizacyjny. Wzrost ekonomiczny i postęp cywilizacyjny rządzą się odmiennymi mechanizmami, i jakkolwiek mają wiele punktów stycznych, jednakże ich konsekwencje są rozbieżne.
2. W minionym dwudziestoleciu wzrost gospodarczy doprowadził do procesów konwergencyjnych, zarówno w poziomie PKB na mieszkańca, jak i wydajności na zatrudnionego w stosunku do średniego poziomu w krajach Unii Europejskiej, natomiast nie daje się zaobserwować podobnego zjawiska w rozwoju cywilizacyjnym.

Rozejście się tych procesów było w Polsce szczególnie wyraźne. Nazwaliśmy to dryfem cywilizacyjnym. Odpowiedzialność za ten dryf, za rozbieżność między wzrostem gospodarczym a cywilizacyjnym, ponosi głównie system kulturowy.

System kulturowy stanowi swoistą zbitkę związaną z historią, tradycją oraz brakiem ciągłości państwowej w ostatnich dwóch stuleciach.

Główne bariery rozwoju cywilizacyjnego

- a/. Brak zaufania do państwa,
- b/. Brak zaufania w społeczeństwie:
- c/. Silny wpływ na życie publiczne ze strony konserwatywnego nurtu w kościele katolickim,
- d/. Nieefektywny i niedofinansowany system edukacyjny,
- e/. Źle zarządzane państwo,
- f/. Brak zmysłu organizacyjnego wokół wspólnych celów,
- g/. Słabo rozwinięty sektor badań i rozwoju,
- h/. Dualizm w rozwoju gospodarczym,
- i/. Brak ciągłości w polityce gospodarczej,
- j/. Niski wskaźnik wolności gospodarczej,
- k/. niespójność polityki gospodarczej i społecznej, charakteryzująca się w wysokim stopniu zróżnicowania dochodowego i regionalnego,
- l/. Ułomny system demokratyczny

Cztery segmenty modelu analitycznego

System instytucjonalny,

Zintegrowana gospodarka,

System tworzący podstawy cywilizacji wiedzy,

Otwarte społeczeństwo i otwarta gospodarka,

Segment I. - Tworzy warunki zapewniające formalny i faktyczny rozwój oraz stwarza przesłanki spójności społecznej,

Segment II. - Ma za zadanie stworzenie zintegrowanej gospodarki, która stanowi podstawę postępu cywilizacyjnego.

Segment III. - Obejmuje główne ścieżki mające zapewnić minimalizowanie dystansu cywilizacyjnego, przez stworzenie podstaw cywilizacji wiedzy.

Segment IV. - Ma odpowiedzieć na pytanie, jakie ma być społeczeństwo polskie około drugiej połowy XXI wieku.

Trzy podstawowe kanony tworzące społeczeństwo oparte na nowoczesnej cywilizacji związanej z cywilizacją europejską czy szerzej euro-atlantyczną to:

- Instytucje
- Edukacja w szerokim tego słowa rozumieniu
- System kulturowy

INSTYTUCJE

Powinny być w miarę stabilne, dostatecznie przejrzyste, wewnętrznie spójne, i przyjazne z punktu widzenia całego społeczeństwa.

Dobre funkcjonowanie będzie miało miejsce wówczas, kiedy będą zarządzane przez kwalifikowany aparat administracyjny, na poziomie centralnym i lokalnym, w dużym stopniu niezależny od partii będących aktualnie u władzy.

Dobre instytucje i sprawna, przyjazna administracja rodzą zaufanie do państwa,

Poszanowanie prawa przez społeczeństwo jest jednym z kluczowych warunków postępu cywilizacyjnego.

Zaufanie państwa do społeczeństwa jest efektem zaufania społeczeństwa do państwa i poszanowania prawa.

Realizacja tych warunków stworzy dobry klimat dla legitymizowania zmian i reform, jakim będzie podlegać państwo i społeczeństwo w przyszłości

EDUKACJA

1. Dobry, nowoczesny, powszechny system edukacyjny.

- Stworzenie takiego systemu wymaga czasu, środków, a także długofalowej wizji, uwzględniającej zmiany, jakim poddane będzie społeczeństwo i gospodarka.
- Nowoczesny system edukacyjny polega również na wyławianiu elit, których funkcją jest sterowanie nowoczesnym państwem i jego podmiotami.

2. Sprawnie funkcjonujący i dobrze finansowany system badań i rozwoju.

- Nie chodzi tu tylko o zastosowanie wyników badań w gospodarce, czy innowacyjność rynkową tego systemu. Równie ważne, nawet decydujące, jest znaczenie kulturotwórcze tego systemu;

SYSTEM KULTUROWY

- Stworzenie w ramach społeczeństwa konsensusu w zakresie dóbr i celów wspólnych (ogólnych), wykraczających poza interesy poszczególnych grup społecznych, politycznych i zawodowych.
- Akceptacja wspólnych, długookresowych celów czy zadań wymagająca zdolności wspólnego (grupowego) działania społecznego. Kreatywność grupowa musi zostać wzbogacona kreatywnością indywidualną.
- Zdolność do kompromisów
- Tolerancja ideologiczno-obyczajowa jako warunek funkcjonowania społeczeństwa w globalizującym się świecie, w którym ma miejsce przepływ towarów, usług, kapitału a także idei, oraz ludzi z różnych kręgów kulturowych.

Scenariusze rozwoju

Scenariusz realistyczny

Scenariusz pozytywny

Scenariusz zagrożeń

Scenariusz realistyczny

Oparty jest na założeniu, że świat toczy się bez istotnych zmian. W Polsce nadal dominuje polityka priorytetu dla wzrostu gospodarczego. Trwa w latach 2011-2020 walka głównych partii politycznych. W okresie późniejszym, pod wpływem wyborców, polityka może ulec zmianie. W scenariuszu tym analizowane są pojawiające się bariery, zarówno o charakterze ekonomiczno-społecznym dotyczące różnych aspektów rynku pracy, specyfiki systemu kulturowego w warunkach rewolucji informacyjnej itp. W scenariuszu tym pojawia się dosyć zasadnicze twierdzenie, że bez istotnych zmian, głównie o charakterze instytucjonalnym i kulturowym, Polska pozostanie krajem drugiej kategorii i nie będzie jej stać na przezwyciężenie kompleksu peryferii.

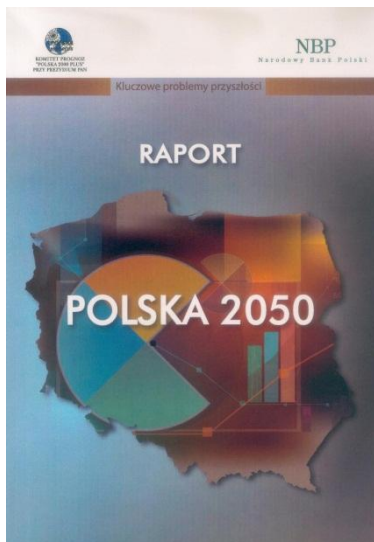
Scenariusz pozytywny

Przyjmuje podobne przesłanki dotyczące uwarunkowań zewnętrznych, natomiast w stosunku do uwarunkowań wewnętrznych przyjmujemy założenia optymistyczne. Klasa polityczna w Polsce dokona zmiany paradygmatów przyjmując nowe priorytety rozwoju cywilizacyjnego. Zmianie ulegnie system kulturowy, pojawi się nowa polityka przemysłowo-infrastrukturalna. Rozwiązania wymagać będzie problem prekariatu czy szerzej rynku pracy. Dokonana zostanie zasadnicza poprawa jakościowa edukacji wszystkich szczebli. Realizacja pozytywnego scenariusza zależy zatem w niewielkim stopniu od uwarunkowań zewnętrznych, a w znacznie większym stopniu od uwarunkowań wewnętrznych, woli politycznej i determinacji strategicznej społeczeństwa.

Scenariusz zagrożeń

Przyjmuje takie same założenia dotyczące gospodarki, jak w poprzednich scenariuszach, ale zakłada pogorszenie się uwarunkowań zewnętrznych. Obok kryzysu finansowo-gospodarczego, może rozwinąć się światowy kryzys społeczny. Tego typu zagrożeń może być znacznie więcej. Kryzysy mogą zresztą przybierać kształt gospodarczo-instytucjonalnego rozpadu Unii Europejskiej. Pojawią się problemy szeroko rozumianego bezpieczeństwa, na które Polska jako kraj średniej wielkości, o średnim potencjale ekonomicznym, nie jest przygotowana. Stąd jednym z najważniejszych priorytetów strategicznych jest dbanie o spójność Unii Europejskiej.

Są to wyzwania, którym społeczeństwo polskie musi sprostać, aby rozwinąć do 2050 r. Polskę silną gospodarczo, o dużym eksporcie wysokiej techniki oraz rozwiniętej infrastrukturze komunikacyjnej, wysoce wykształconą i z ograniczonym zróżnicowaniem społecznym, o małym udziale procentowym prekariatu i dominacji względnie trwałego zatrudnienia, o prostym a przestrzegającym prawie oraz silnych instytucjach demokratycznych.

RAPORT „POLSKA 2050”

Polska Akademia Nauk, Warszawa 2011

ISBN 978-83-61236-22-1

ss. 124

U podstaw jego koncepcji znalazły się dwie tezy. Pierwsza, iż wzrost gospodarczy nie przekłada się automatycznie na rozwój społeczny czy szerzej cywilizacyjny. Wstępne analizy wskazywały wręcz na rozbieżności obu tych procesów. Jeśli procesy konwergencyjne w sferze ekonomicznej Polski w stosunku do państw Unii Europejskiej miały miejsce, to takiego zjawiska nie dało się w znaczącym stopniu odnotować w przypadku rozwoju cywilizacyjnego.

Stąd też pojawiła się koncepcja Raportu, którego wizja została sformułowana jako „Zmniejszenie dystansu cywilizacyjnego Polski w stosunku do rozwiniętych państw Unii Europejskiej”.

Druga teza stanowiąca podstawę Raportu jest jeszcze ważniejsza. Z licznych analiz Komitetu, ale przede wszystkim doświadczeń światowych wynika, że ilościowych zmian na cztery dekady do przodu nie da się z dużym prawdopodobieństwem przewidzieć. Stąd też nie oparliśmy Raportu na ekstrapolacji dotychczasowych trendów ilościowych, lecz na analizie ścieżek umożliwiających minimalizację dystansu cywilizacyjnego Polski w stosunku do rozwiniętych państw Unii Europejskiej. Jest to również Raport ukazujący obszary zagrożeń w sferze społeczno-cywilizacyjnej.

Raport został opracowany w oparciu o materiały zawarte w publikacji Komitetu „Wizja przyszłości Polski – Studia i analizy”:

Tom I - Społeczeństwo i Państwo

Tom II - Gospodarka i Środowisko

Tom III - Ekspertyzy